

**AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING DIVIDEND SIYOSATI VA UNI
KORXONANING BOZOR QIYMATIGA TA'SIRI**

Egamberdiyev Javdat Mahmud o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

Annotatsiya: Ushbu maqolada aksiyadorlik jamiyatlarining dividend siyosati va uning korxonaning bozor qiymatiga ta'siri masalalari tahlil qilingan. Dividend siyosatining asosiy turlari, jumladan, barqaror, qoldiq va aralash siyosat turlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, dividend siyosatining aksiyadorlar ishonchini oshirish, bozor signal effekti yaratish va investitsiya imkoniyatlarini kengaytirish orqali bozor qiymatiga ta'siri yoritilgan. Amaliy misollar yordamida O'zbekistondagi aksiyadorlik jamiyatlarining dividend siyosati va uning natijalari ko'rsatilgan. Mazkur maqola dividend siyosatini shakllantirish va uning strategik ahamiyatini aniqlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: aksiyadorlik jamiyatlari, dividend siyosati, bozor qiymati, barqaror dividend siyosati, qoldiq dividend siyosati, bozor signal effekti, aksiyadorlar ishonchi, investitsiya strategiyasi.

Аннотация: В данной статье анализируется дивидендная политика акционерных обществ и ее влияние на рыночную стоимость предприятия. Рассмотрены основные виды дивидендной политики, в том числе стабильная, остаточная и смешанная. Также выделено влияние дивидендной политики на рыночную стоимость за счет повышения доверия акционеров, создания рыночного сигнального эффекта и расширения инвестиционных возможностей. На практических примерах показана дивидендная политика акционерных обществ Узбекистана и ее результаты. В данной статье основное внимание уделяется формулированию дивидендной политики и ее стратегическому значению.

Ключевые слова: акционерные общества, дивидендная политика, рыночная стоимость, стабильная дивидендная политика, остаточная дивидендная политика, эффект рыночного сигнала, доверие акционеров, инвестиционная стратегия.

Abstract: This article analyzes the dividend policy of joint-stock companies and its impact on the market value of the enterprise. The main types of dividend policies, including stable, residual and mixed policies, are considered. Also, the influence of the dividend policy on the market value by increasing the confidence of shareholders, creating a market signal effect and expanding investment opportunities is highlighted. With the help of practical examples, the dividend policy of joint-stock companies in Uzbekistan and its results are shown. This article focuses on the formulation of

dividend policy and its strategic significance.

Key words: joint-stock companies, dividend policy, market value, stable dividend policy, residual dividend policy, market signal effect, shareholder trust, investment strategy.

Aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy faoliyati aksiyadorlarning manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu maqsadga erishishda dividend siyosati muhim rol o'ynaydi. Dividend siyosati korxonada foydasini taqsimlash va aksiyadorlarga dividendlardan foyda olish imkonini beruvchi strategiya sifatida qaraladi. Mazkur maqola aksiyadorlik jamiyatlarining dividend siyosati va uning korxonaning bozor qiymatiga ta'siri masalalarini o'rganishga bag'ishlangan.

Dividend siyosati aksiyadorlarga to'lanadigan daromadning hajmi va shaklini belgilovchi asosiy moliyaviy qaror hisoblanadi. Dividend siyosatining quyidagi asosiy turlari mavjud:

1. Barqaror dividend siyosati: Bu siyosat korxonada har yili bir xil miqdorda yoki barqaror ulushda dividend to'lashni nazarda tutadi.

2. Qoldiq dividend siyosati: Ushbu siyosatga ko'ra, korxonada faqat investitsiya loyihalari uchun zarur mablag'dan ortib qolgan foydani dividend sifatida taqsimlaydi.

3. Aralash siyosat: Bu tur barqaror dividend va qoldiq dividend siyosatining kombinatsiyasini o'z ichiga oladi.

Dividend siyosati aksiyadorlarning talabi va korxonaning moliyaviy holatiga mos ravishda shakllantiriladi. Dividend siyosati korxonaning bozor qiymatiga bevosita ta'sir qiladi. Ushbu ta'sirning asosiy jihatlari:

1. Dividendlar va aksiyadorlar ishonchi: Barqaror va yuqori dividend to'lash aksiyadorlar ishonchini oshiradi. Bu esa aksiyalarni bozorga nisbatan jozibador qiladi va narxni oshiradi.

2. Bozor signal effekti: Korxonaning barqaror dividend to'lovlari uning moliyaviy barqarorligi haqida ijobiy signal beradi. Bu investorlar tomonidan korxonaning yuqori baholanishiga olib keladi.

3. Korxonaning reinvestitsiya strategiyasi: Agar korxonada foydasini ko'proq investitsiyaga yo'naltirsa, bu uzoq muddatli istiqbolda o'sishni ta'minlaydi va bozor qiymatiga ijobiy ta'sir qiladi.

4. Soliq siyosati va investorlar imtiyozlari: Ba'zi hollarda dividend to'lovlari soliqdan ozod qilinishi yoki kamaytirilgan soliq stavkasi qo'llanilishi mumkin. Bu aksiyadorlar uchun qo'shimcha rag'bat sifatida bozor qiymatini oshiradi.

O'zbekistonda ko'plab aksiyadorlik jamiyatlari dividend siyosatiga alohida e'tibor qaratmoqda. Masalan, "O'zavtosanoat" kompaniyasining barqaror dividend to'lovlari aksiyadorlar orasida ishonchni kuchaytirib, kompaniya aksiyalarining narxi barqaror o'sishini ta'minlamoqda. Shuningdek, "O'zbektelekom" kompaniyasi qoldiq

dividend siyosatini qo'llash orqali texnologik rivojlanishga investitsiyalarni oshirib, bozor qiymatini sezilarli darajada ko'tarishga erishgan.

Dividend siyosati aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy strategiyasida muhim ahamiyatga ega. To'g'ri shakllantirilgan dividend siyosati aksiyadorlarning manfaatlarini ta'minlash bilan birga, korxonaning bozor qiymatini oshirishga xizmat qiladi. Aksiyadorlik jamiyatlari dividend siyosatini ishlab chiqishda korxonaning moliyaviy holati, aksiyadorlarning kutilmalari va investitsiya imkoniyatlarini hisobga olishlari lozim. Natijada, barqaror dividend siyosati aksiyadorlarning ishonchini mustahkamlab, korxonaning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brealey, R., Myers, S., & Allen, F. (2017). Principles of Corporate Finance. McGraw-Hill Education.
2. Damodaran, A. (2015). Applied Corporate Finance. Wiley & Sons.
3. Ross, S., Westerfield, R., & Jaffe, J. (2018). Corporate Finance. McGraw-Hill Education.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Аксийадорлик жамиятлари ва акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуни.
5. Жўраев, Б. Ҳ. (2020). Корпоратив молия назарияси ва амалиёти. Тошкент: Молия.
6. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий маълумотлари (www.stat.uz).
7. Ўзбекистондаги йирик акциядорлик жамиятлари йиллик молиявий ҳисоботлари (www.openinfo.uz).
8. Modigliani, F., & Miller, M. (1958). The Cost of Capital, Corporation Finance, and the Theory of Investment. American Economic Review, 48(3), 261-297.